

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ АРХІВНОЇ СПРАВИ ТА
ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА
УКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕЧНА АСОЦІАЦІЯ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ»
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

**ІНФОРМАЦІЯ, КОМУНІКАЦІЯ
ТА УПРАВЛІННЯ
ЗНАННЯМИ В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ**

**Матеріали Дев'ятої міжнародної наукової конференції
21–23 травня 2026 р.**

ЧАСТИНА І

**Київ
Видавничий центр КНУКіМ
2026**

Редакційна колегія:

Горбань Юрій Іванович, завідувач кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського національного університету культури і мистецтв, канд. культурології, професор; **Новальська Тетяна Василівна**, професорка кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського національного університету культури і мистецтв, д-ка іст. наук, професорка; **Каракоз Олена Олександрівна**, доцентка кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського національного університету культури і мистецтв, канд. іст. наук, доцентка; **Прокопенко Людмила Іванівна**, доцентка кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського національного університету культури і мистецтв, канд. культурології, доцентка; **Цілина Марина Миколаївна**, доцентка кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського національного університету культури і мистецтв, канд. філол. наук, доцентка

Упорядник:

Цілина Марина Миколаївна, доцентка кафедри інформаційної діяльності та зв'язків з громадськістю Київського національного університету культури і мистецтв, кандидатка філологічних наук, доцентка

*Рекомендовано до друку
вченою радою Київського національного університету культури і мистецтв
(протокол № 16 від 11 червня 2026 р.)*

Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Дев'ятої міжнар. наук. конф., м. Київ, 21–23 травня 2026 р. / редкол.: Ю. І. Горбань, Т. В. Новальська, О. О. Каракоз, Л. І. Прокопенко ; упоряд. М. М. Цілина. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2026. 237с.

Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них та за всі інші відомості.

Думки авторів можуть не збігатися з позицією редакторів.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Новальська Тетяна Василівна

**КАФЕДРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ КНУКІМ ЯК
ОДИН ІЗ ПРОВІДНИХ НАУКОВИХ ЦЕНТРІВ БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ 11**

Григоревська Олена Вікторівна

**ЄВРОПЕЙСЬКА КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА – РОЛЬ І МІСЦЕ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ
ГАЛУЗІ ЗНАНЬ «КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ»..... 14**

Клименко Оксана Зіновіївна, Сокур Олена Леонідівна

НАЦІОНАЛЬНА ЕЛЕКТРОННА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ: РЕАЛІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ..... 16

Передерій Ірина Григоріївна, Гула Руслан Володимирович

**РОЛЬ ЦИФРОВИХ СЕРВІСІВ БІБЛІОТЕК І АРХІВІВ У ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНИМ
ВПЛИВАМ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ..... 19**

Bezdrabko Valentyna Vasylivna

FREIWILLIGENARBEIT IN DER ARCHIVLANDSCHAFT 22

Біловус Леся Іванівна

**ЦИФРОВА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ
ВІЙНИ: ДОКУМЕНТОЗНАВЧИЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ ВИМІРИ 25**

Гребньов Геннадій Вікторович

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ТА РОБОТИ ЖУРНАЛІСТІВ В УМОВАХ
ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ 27**

Пристай Галина Іванівна

**СУСПІЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ
ЖУРНАЛІСТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ТРАНСФОРМАЦІЙ 29**

Чередник Людмила Анатоліївна

**МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК МІЖКУЛЬТУРНОГО
ДІАЛОГУ 31**

Кириленко Катерина Михайлівна, Бойко Людмила Павлівна

**МАГІСТЕРСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ФОРМА ЗАЛУЧЕННЯ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 34**

Охріменко Ганна Валеріївна

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОСУВАННЯ ОСВІТНЬОГО БРЕНДУ ЗВО В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ:
ДОСВІД СПЕЦІАЛЬНОСТІ В13 БІБЛІОТЕЧНА, ІНФОРМАЦІЙНА ТА АРХІВНА СПРАВА В
УНІВЕРСИТЕТАХ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ 37**

Палеха Юрій Іванович, Алексеєнко Катерина Михайлівна

**ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ НАД НАВЧАЛЬНИМ
ПРОЄКТОМ..... 40**

УДК 021+930.25]:004.77:[316.77-049.5(477:470-651.1)

*Передерій Ірина Григоріївна,
в.о. завідувачки кафедри українознавства,
культури та документознавства
Національного університету «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»,
докторка історичних наук, професорка,
м. Полтава, Україна*

*Гула Руслан Володимирович,
професор кафедри філософії
Харківського національного університету
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба,
доктор історичних наук, професор,
м. Харків, Україна*

РОЛЬ ЦИФРОВИХ СЕРВІСІВ БІБЛІОТЕК І АРХІВІВ У ПРОТИДІІ ІНФОРМАЦІЙНИМ ВПЛИВАМ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

В умовах повномасштабної російської агресії проти України інформаційний простір перетворився на один із ключових вимірів сучасного протистояння. Поряд із воєнними діями у новітніх війнах активно застосовуються інструменти інформаційно-психологічного впливу, дезінформації, маніпуляції суспільною свідомістю та нав'язування викривлених інтерпретацій подій [1; 2]. У таких умовах особливого значення набуває діяльність соціокомунікаційних інституцій, передусім бібліотек і архівів, які виконують функцію забезпечення достовірного інформаційного середовища, збереження документальної пам'яті та підтримки інформаційної стійкості суспільства.

Сучасні бібліотеки та архіви дедалі більше функціонують як активні суб'єкти соціальної комунікації, інтегровані в цифровий інформаційний простір. Їхня діяльність давно вже виходить за межі традиційних функцій збереження документів і охоплює формування, аналіз і поширення інформаційних ресурсів у цифровому середовищі. У цьому контексті цифрові сервіси виступають ключовим інструментом реалізації їхніх функцій.

Під цифровими сервісами бібліотек і архівів доцільно розуміти сукупність технологічних, інформаційних і комунікаційних рішень, спрямованих на забезпечення доступу до інформаційних ресурсів, їх систематизацію, збереження, аналітичне опрацювання та поширення. До таких сервісів належать електронні каталоги, цифрові бібліотеки, архівні інформаційні системи, інституційні та тематичні репозитарії, довідково-інформаційні онлайн-служби, тематичні цифрові колекції, а також комунікаційні платформи, реалізовані через вебсайти й соціальні мережі. Запропоноване нами трактування узгоджується з сучасними підходами до розуміння інформаційних сервісів та цифрової інфраструктури знань, представленими у працях К. Лінча (Clifford Lynch) [3; 4], К. Л. Боргман (Christine L. Borgman) [5], а також у концептуальних документах International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) [6], де інформаційні сервіси інтерпретуються як комплексні системи забезпечення доступу, організації та використання інформації.

У контексті протидії інформаційним впливам ключовою функцією цифрових сервісів є забезпечення доступу до достовірної, перевіреної інформації. Це особливо важливо в умовах поширення фейкових повідомлень і маніпулятивних наративів, які спрямовані на деморалізацію суспільства, дискредитацію державних інституцій і викривлення історичної

правди. Бібліотеки та архіви, забезпечуючи відкритий доступ до наукових публікацій, офіційних документів, архівних матеріалів і цифрових колекцій, виконують функцію інформаційних фільтрів, що сприяють формуванню об'єктивного інформаційного середовища [5, с. 56–57].

Важливим напрямом діяльності бібліотек і архівів у цьому контексті є забезпечення доступу до верифікованих інформаційних ресурсів, що відображають події російсько-української війни, а також їх систематизація та інтеграція у цифровому середовищі. Так, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського забезпечує доступ до електронних наукових ресурсів, зокрема через електронний каталог НБУВ, реферативну базу даних «Україніка наукова» та інституційні електронні ресурси бібліотеки. Це дозволяє користувачам працювати з верифікованими науковими публікаціями й аналітичними матеріалами, що сприяє протидії дезінформації та формуванню науково обґрунтованого знання.

Вагомим міжнародним прикладом є діяльність Europeana – європейської цифрової платформи культурної спадщини, що агрегує цифрові об'єкти культурної спадщини бібліотек, архівів і музеїв європейських країн. Після 2022 р. платформа активно реалізує заходи з підтримки українських інституцій, зокрема через надання експертної та технологічної допомоги у збереженні цифрових даних і забезпечення їх представлення у спільному європейському цифровому середовищі [7]. Це сприяє включенню українських цифрових ресурсів до міжнародного інформаційного обігу та унеможливує їх витіснення або викривлення у глобальному контексті.

Суттєвим кейсом є діяльність Архів війни (Ukraine War Archive), який являє собою спеціалізований цифровий ресурс, створений у березні 2022 р. ГО «Докудейз» та Infoscope) та орієнтований на документування подій російсько-української війни. Цей некомерційний проєкт здійснює цілеспрямоване збирання, верифікацію та систематизацію цифрових свідчень – фото-, відеоматеріалів, текстових документів і свідчень очевидців. Принциповою особливістю цього ресурсу є фіксація первинних даних із подальшою їх структуризацією та перевіркою достовірності. У такий спосіб формується доказова база, яка може бути використана в журналістських розслідуваннях і міжнародних правових процесах, а також слугує інструментом протидії дезінформації [8].

Комунікаційна діяльність бібліотек і архівів у цифровому середовищі реалізується через офіційні вебсайти, блоги та сторінки в соціальних мережах, які використовуються для оперативного інформування користувачів, публікації перевірених матеріалів і роз'яснення суспільно значущих питань. Водночас важливим складником цієї діяльності є висвітлення та цифрова репрезентація наукових, культурних і просвітницьких заходів, зокрема публічних лекцій, вебінарів, круглих столів і виставкових проєктів.

На національному рівні показовою є діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, які забезпечують цифрове представлення науково-інформаційних і культурно-просвітницьких заходів, тематичних виставок і аналітичних матеріалів, пов'язаних із сучасними суспільно-політичними процесами та історико-культурною проблематикою. Зокрема, йдеться про висвітлення публічних заходів, підготовку інформаційно-бібліографічних матеріалів, а також презентацію тематичних добірок ресурсів у цифровому середовищі.

На рівні регіональних і міських бібліотек ця практика також набула системного характеру. Зокрема, Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка, Львівська обласна універсальна наукова бібліотека, Центральна бібліотека Полтавської міської територіальної громади регулярно презентують у цифровому форматі віртуальні виставки, інформаційно-аналітичні добірки та публічні заходи, присвячені подіям російсько-української війни, питанням національної пам'яті та культурної спадщини. Такі матеріали включають тематичні цифрові виставки документів, публікації архівних і бібліографічних

джерел, а також просвітницькі проєкти, спрямовані на висвітлення історичних передумов війни та сучасних суспільно-політичних процесів.

Важливо, що цифрове представлення цих заходів не обмежується їх анонсуванням: бібліотеки забезпечують подальше розміщення матеріалів – відеозаписів лекцій, презентацій, електронних добірок документів і бібліографічних списків, що забезпечує їх тривалу доступність і повторне використання. Таким чином, відбувається трансформація традиційних форм культурно-просвітницької діяльності у стійкі цифрові формати.

Подібні практики реалізуються і в архівній сфері: державні архіви України здійснюють онлайн-презентацію документальних виставок, сформованих на основі архівних матеріалів, зокрема з історії державотворення, воєнних подій і суспільних трансформацій. Публікація цифрових копій документів та їх наукового коментування сприяє не лише популяризації архівної спадщини, але й протидії історичним фальсифікаціям [9].

Така діяльність має прикладний характер, оскільки спрямована на систематичне поширення достовірної інформації, контекстуалізацію подій і формування у користувачів здатності до критичного сприйняття інформації. У цьому контексті бібліотеки й архіви функціонують як активні суб'єкти соціальної комунікації, інтегровані в цифровий інформаційний простір.

Важливим компонентом протидії інформаційним впливам є розвиток медіа- та інформаційної грамотності користувачів. У цьому контексті бібліотеки відіграють роль локальних центрів формування цифрових компетентностей. Зокрема, публічні бібліотеки України долучені до реалізації національного проєкту «Дія. Цифрова освіта», у межах якого на базі бібліотек функціонують хаби цифрової освіти, що забезпечують доступ користувачів до освітніх серіалів і навчальних матеріалів із цифрової та медіаграмотності [10].

У межах цієї діяльності бібліотеки організовують консультації, навчальні заходи та індивідуальну підтримку користувачів, спрямовані на формування навичок критичного аналізу інформації, перевірки джерел і розпізнавання маніпулятивного контенту. Таким чином, бібліотеки виступають не лише як постачальники інформації, а і як інституції, що забезпечують розвиток здатності до її усвідомленого та відповідального використання.

Такі практики сприяють підвищенню рівня інформаційної стійкості суспільства, що є важливим чинником протидії дезінформації в умовах інформаційної агресії.

Разом із тим ефективність використання цифрових сервісів значною мірою залежить від рівня розвитку цифрової інфраструктури, професійних компетентностей фахівців і здатності інституцій до аналітичної діяльності. Застосування інструментів інформаційної аналітики, моніторингу інформаційних потоків і виявлення маніпулятивного контенту є перспективним напрямом розвитку бібліотек і архівів як суб'єктів інформаційної безпеки.

Отже, цифрові сервіси бібліотек і архівів відіграють важливу роль у протидії інформаційним впливам в умовах російської агресії. Вони забезпечують доступ до достовірної інформації, сприяють збереженню культурної пам'яті, формуванню критичного мислення та зміцненню інформаційної стійкості суспільства. Подальший розвиток цих сервісів пов'язаний із впровадженням інноваційних технологій, удосконаленням комунікаційних стратегій та посиленням ролі бібліотек і архівів як активних суб'єктів інформаційного простору.

СПИСОК ВИКОРАСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Pomerantsev P. This is not propaganda: adventures in the war against reality. New York : PublicAffairs, 2019. 256 p.

2. Wardle C., Derakhshan H. Information disorder: toward an interdisciplinary framework for research and policy making. Strasbourg: Council of Europe, 2017. 107 p.

3. Lynch C. A. Institutional repositories: essential infrastructure for scholarship in the digital age. portal: Libraries and the Academy. Johns Hopkins University Press. Vol. 3, Num. 2, April 2003. P. 327-336. <https://doi.org/10.1353/pla.2003.0039>
4. Lynch C. A. Where Do We Go From Here? The Next Decade for Digital Libraries. *D-Lib Magazine*. 2005. Vol. 11. Num. 7/8. URL: <https://www.dlib.org/dlib/july05/lynch/07lynch.html> (дата звернення: 2.04.2026).
5. Borgman C. L. Big data, little data, no data: scholarship in the networked world. Cambridge, MA : MIT Press, 2015. 400 p.
6. IFLA global vision report summary. The Hague : International Federation of Library Associations and Institutions, 2018. URL: <https://repository.ifa.org/handle/123456789/1103> (дата звернення: 02.04.2026).
7. Europeana. Supporting Ukraine. URL: <https://pro.europeana.eu/page/ukraine> (дата звернення: 30.03.2026).
8. Архів війни. Ukraine War Archive. URL: <https://ukrainewararchive.org/> (дата звернення: 02.04.2026).
9. До Дня Української Державності: ЦДАВО України презентує виставку архівних документів «Жінки – відвойовниці державності України». URL: <https://tsdavo.gov.ua/istoriya-derzhavnosti-2/do-dnyu-ukrayinskoji-derzhavnosti/> (дата звернення: 02.04.2026).
10. Дія. Цифрова освіта: національна онлайн-платформа. URL: <https://osvita.diia.gov.ua> (дата звернення: 30.03.2026).

UDK 930.25:061.2

Bezdrabko Valentyna Vasylivna,
habilitierte Doktorin, Professorin,
Kyjiw, Ukraine

FREIWILLIGENARBEIT IN DER ARCHIVLANDSCHAFT

Die letzte und die erste Hälfte des 20.–21. Jahrhunderts standen im Zeichen der aktiven Förderung *der Idee partizipativer Archive*. Gemeint sind verschiedene Formen der Beteiligung der Gemeinschaft an der Tätigkeit der Archivinstitutionen, an Projekten und Initiativen sowie an Vereinigungen mit dem Ziel, Informationsressourcen zu bilden und zu erweitern und die Archivbranche umfassend zu fördern. Das Phänomen der gesellschaftlichen Teilhabe an der Arbeit der Archive und der Archivare bildet die Grundlage der archivischen Advocacy. Die Überwindung der traditionellen Funktionsprinzipien der Archive des vergangenen Jahrhunderts – ihrer gesellschaftlichen Distanz, Geschlossenheit, im besten Fall Neutralität oder bis zu einem gewissen Grad elitären Überheblichkeit, erforderte eine umfassende und sorgfältige Neubewertung. In den Fokus der Forschung rückten die grundlegenden Funktionen und Aufgaben der Archive, die Möglichkeiten ihrer Umsetzung, die Demokratisierung der Tätigkeit von Gedächtnisinstitutionen sowie die Förderung kollektiver Kreativität. In der Praxis zeigte sich dies in einer breiten Diskussion über die Erweiterung der Funktionen von Archiven und Archivaren, in der Einführung speziell ausgerichteter Personalstellen in den Organisationsstrukturen der Einrichtungen sowie in der Bestimmung möglicher Bereiche gemeinsamer Anstrengungen von Archivaren und Gesellschaft.

Eines der frühesten Reformprinzipien der Archivbranche war das Leitmotiv *Zugang zu Archiven*, das unter dem Einfluss der breiten gesellschaftlich-politischen Bewegungen entstand, welche die westliche Welt in der zweiten Hälfte des 20. Jahrhunderts prägten. Das Archiv – nicht nur für Historiker oder andere professionelle Forschende, sondern auch für die breite Öffentlichkeit; das Archivgut – nicht nur für den ethnischen Kern, sondern ebenso für nationale Minderheiten und andere marginalisierte Gruppen; der Lesesaal des Archivs – nicht nur für die